

DOI Number: 10.30520/tjsosci.484731

HZ. PEYGAMBER'İN EĞİTİMİNDE ESTETİK
AESTHETICS IN THE EDUCATION OF THE PROPHET

Esra DOĞAN¹

ÖZET

Bu çalışmada Hz. Muhammed'in güzellik anlayışını ele almaya çalışacağız. Çalışmada Hz. Muhammed'in cemalindeki güzellik, Peygamberin ahlaki güzelliği ve bu güzelliğin eğitimine yansımalarını ele alacağız. Bununla birlikte Peygamber öncülüğün de İslam tarihinde Peygamberden sonra estetiğe bakış açılarını güzellik tasavvurunu ve güzellikte en mühim konu olan güzel ilim konularına değineceğiz. Peygamber estetik kavramını güzel kavramıyla dillendirmiştir. Zarif, hassas, güzellikten anlayan, her şeyi ince ayrıntısına kadar düşünen bir Peygamber'e sahipken bu başlık altında günümüze kadar ulaşmış pek az eser bulunmaktadır. Din eğitmeni, dini Kur'an Kerim ve Hadislere dayanarak dini konuları en doğru ve düzgün biçimde insanlara aktarmalıdır. Din çok derin ve hassastır. Ayette Allah şöyle buyuruyor O her şeyi belli bir ölçüye göre yarattı. Allah evreni öyle bir nizam içerisinde yaratmış ki bizi hayrete düşürüp düşündürüyor. Dini insanlara anlatırken onları sıkmama ve onların akıllarında yer edebilmesi için estetik bir sunumla aktarması gerekir. Onu dinleyen kişiler dini daha fazla benimsemeli ve bağlanmalı ya da gayrimüslim birinin bu estetiklikten etkilenip İslam'a girmesinde mümkündür. Hz. Muhammed (s.a.v) hayatının her bir anında estetik ve güzelliği yansıtmıştır. Gerek bunu yaşantısıyla gerek sözleriyle ortaya koymuştur. Dileriz ki bu çalışma sayesinde Müslümanlar yaşamlarında güzele daha çok yer versinler, eğitimcilerin Peygamber'in eğitim metodundan faydalansınlar ve Peygamber'i eğitimindeki estetik açısından da tanınsınlar.

Anahtar kelimeler: Estetik, Din Eğitimi, Peygamber, İslamiyet

ABSTRACT

In this working, we will study to deal with Hz. Muhammed's understanding of beauty. We will deal with beautifulness of Hz. Muhammed, his moral beautifulness and reflections of this beautifulness to his education. At the same time we will touch on, pioneered in our Prophet, in history of Islam, viewpoints to aesthetic after our Prophet, conception of beauty and good science topics which is the most important subject at beautifulness. Hz. Muhammed expresses aesthetic concept with "beauty" concept. Although we have a Prophet who is graceful and sensitive, knows the beauty and thinks everything thoroughly, there are a few works under this heading come until today. Religious educator has to explain the "Religion" with Koran and tradition truthfully. Religion is very deep and sensitive. God commands in a verse: "God created everything according to a certain. God has created the universe in a spectacular system so people have made think in astonishment. It is a necessity that while they explain the religion to

¹ Uludağ Üniversitesi Din Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi, esradogan-16@hotmail.com

people they mustn't tight them and use an aesthetic presentation. People who listen to them can adopt the religion or a non-muslim can be involved in Islam with this aesthetic. Hz. Muhammed has reflected aesthetic and beautifulness every moment of his life. He has proved it not only with his life but also his words. We wish that Muslims give more place to beautifulness in their lives thanks to this working and make use of the education method of Hz. Muhammed and recognize Hz. Muhammed, too.

Key Words: Aesthetic, Education of religion, Prophet, Islam

1.GİRİŞ

Estetik son dönemlerde bilim dalı olarak ortaya çıkmış olsa da konuları itibariyle eskiye dayanmaktadır. Batı dünyasında estetikle ilgili görüşlere baktığımız zaman İlk çağ filozofları evrenin kendiliğinden ortaya çıktığını arkhe'nin iyi, güzel ve doğru olduğuna inanıp savunmuşlardır. Onlara göre arkhe de estetik bir nitelik vardır. Pythagoras (MÖ. 570-495) güzel birbirine zıt olanların birbirine karışmasıyla orataya çıkan durumdan oluşan uyumdur. Herakleitos (MÖ.540-480) ise kişilerin birbirine katılması, birbirleriyle birleşip uyuşması ve karşıtlarından doğan harmoni olarak tarif etmiştir. Sokrates (MÖ. 469-399) güzel ve iyi kavramlarının birbirinden ayrılmaz olduğunu aynı şeyler olarak kabul etmiştir. Sokrates'e göre her güzel şey aynı zamanda iyi ve yararlıdır. Düzen ve uyum olan her yerde güzellik ve iyilikler vardır. Karışıklık olan her yerde ise kötülük ve çirkinlik vardır. Ona göre güzellikte nesnenin işlevi önemlidir. Altından yapılan kalkandansa herhangi bir maddeden yapılan çöp atmak için çöp sepetini daha güzel bulmuştur. Şu durumda güzellikte nesnenin işlevi önemlidir. Bir nesnenin güzel olarak kabul edilebilmesi için işlevine uygun olarak kullanılması gerekmektedir (Akyüz, 2016: 26).

Düşünce tarihinde "güzel nedir?" sorusunu ilk defa ve soran ve bu konuda görüşler sunan filozof Platon (Eflatun) 'dur. Platon'u pek çok tarihçi " estetiğin babası" olarak nitelendirirler. Platon'a göre güzel olan her şey güzelliklerini tek bir kaynaktan alırlar o kaynak ise güzellik ideasıdır. Güzellik ideası bütün güzelliklerin üstündedir ona ulaşmak için dünya gerçeklerinin üzerine çıkılması gerekir buda insanın dünya güzelliklerinden başlayarak kademe kademe yüce güzele yükselmesi ve salt güzele erişmesi ile olur. Ve bunun sonucunda kişi hayatı yaşamaya değer bulur. Platon'a göre asıl güzellik ilahi güzeldir olup ulaşılması gereken güzellik olarak onu anlatmaya çalışmıştır. Aristoya göre ise; güzel ve iyi kavramları farklı şeylerdir. Ona göre iyi eylem içerisinde bulunan, güzel ise eylem içerisinde olmayan şeylerde bulunur. Aristo güzellik fikrini fizik üzerinde temellendiriyor (Yakıt, 1998: 63).

Helenistik döneme baktığımızda ise estetik ve güzellik kavramlarını; Plotinos (MS.204-270) nesneyi güzel kılan maddeye giren ve ona kendi şeklini vermesidir. Bir diğer anlamı ise formdur. Form nesneyi güzel kılan ilkedir. Plotinos güzelliği ikiye ayırmıştır. Bunlar duyulur dünyanın güzelliği ve duyulmaz dünyanın güzelliğidir. Ona göre duyulur dünyanın güzellikleri renk, biçim ve ses güzelliği olarak kendilerini gösterirler. Duyulmaz dünyanın güzellikleri ruhanidir yani manevi güzelliklerdir. Kaynağı ise Tanrı'dır. Bir anlamda ise Tanrının birliğini ve yüceliğini savunmaktadır. Plotinos'a göre gerçek güzelliğin basamakları vardır bu basamaklar beden güzelliğinden başlayıp ruh güzelliğine ardından akıl güzelliğine ve son olarak Tanrı güzelliği katına kadar yükselmektedir. Her basamağın kendine göre güzellikleri vardır. Her kat bir önceki kattan arınma şeklindedir (Akyüz, 2016: 30).

Ortaçağda estetik kavramını açıklayan Saint Augustin'dir. (MS.354-430). Saint Agustin güzelliği ikiye ayırıyor. Birincisi mutlak güzellik yani tanrının güzelliğidir tanrı tüm güzelliklerinde üstünde olan en mükemmel ve en iyi olandır diğeri ise eşyanın güzelliğidir. Eşyada bulunan güzellik Tanrıdaki aksine geçici güzelliştir. Thomas Aquinas'a (öl. 1274) göre ise güzellik kavramının üç şartı vardır bunlardan birbirine bağlı şartlardır birinin eksik olması güzelliğin tamamlanmayacağına o şeyin çirkin olacağı anlamına gelir. Bu şartlar; integritas/bütünlük, proportio/simetri, claritas/ihtişamdır. Thomas Aquinas'a göre ilk öncelik bütünlüktür bütünlük sağlandıktan sonraki aşama bütünün parçaları arasındaki ilişki düzeni yani simetrisidir son aşama olarak ihtişamın önemini vurgulamıştır. Nesnenin iyi ve güzel olması aynı anlamdadır asılları aynıdır. Görünürde güzel şey asılda da iyidir. En yüce iyi ise Tanrı'dır iyi olan Tanrı güzeldir. (Akyüz, 2016: 32).

Çağdaş döneminin önemli isimlerinden Alexander GottliebBaumgarten'dir. Estetik ismini bilim olarak ele alıp çalışan ve bu ismi ona veren Alexander GottliebBaumgarten'dir. Alexander GottliebBaumgarten estetiği farklı şekillerde tanımlamıştır. Ona göre estetik; Güzel olan şeyler duyular tarafından algılanılabilen mükemmelliklerdir diğeri tanımlı Estetiğin mantığının kız kardeşi olduğu ve duyusal bilginin mantığı olarak vasıflandırmıştır bir diğeri tanımlı ise estetik mantıklı düşünecek ve irdelenecek konularla veya nedenleriyle ilgilenmez. Estetik, dünya ile değil duyular dünyanın konularıyla ilgilenir. Çağdaş dönemin bir diğeri önemli ismi ise Immanuel Kant'tır (öl. 1804) . O güzelin iyi ve faydalı olanlarla sınırlandırılmasıdır. Kant'a göre güzelliğin ahlaki düşünceleri geliştireceğine inanmaktadır bu inanışla birlikte estetik yargıyı ahlaki yargıya indirmeyi kabul etmemiştir (Işık, 2013: 220).

2.EĞİTİM

Eğitim herkes için bilindik bir kavram olarak görülebilir çünkü kişinin doğumuyla eğitim başlar ve kişi hayatının her alanında ya eğitilen ya da eğiten taraf olmaktadır. Budan ötürü eğitim kavramının kapsamı geniştir bu kavramı birkaç cümleyle açıklamak oldukça zordur.

Eğitim, kelime olarak; belli bir konuda bilgi ve beceri kazandırma ile kişiyi terbiye etme anlamına gelir. Genel bir anlam olarak; bir toplumun kültür anlayışının, insanların birbiriyle etkileşime girmesini sağlaması olarak ifade edebilirsek de, aslında eğitimin bu genel anlamdan ziyade, daha çok bireye odaklı şekilde meydana geldiğini belirtmeliyiz (Bilgin, 2001: 5).

Bir de eğitim kelimesiyle çok karıştırılan bir kavram vardır: öğretim. Öğretimsiz bir eğitim nasıl düşünülemez aynı şekilde eğitimsizde öğretim düşünülemez. Eğitimde düşüncelerden ziyade duygular önce gelir. İnsanı değerler bilgiden değil daha çok iradeden gelmektedir. İrade fikir sistemine ve çağrışımlara nüfuz eder. Herbart'a göre eğitim karakter teşekkülünden ibaret olmaktadır. Öz olarak ise öğretimden ibarettir (Gözütok, 2016: 17).

Aslına baktığımız zaman eğitim ve öğretim, birbirinden farklı ve birbirini tamamlayan kavramlardır. Öğretim, eğitimden farklı olarak belli bir plana göre, belli süreler içerisinde gerçekleşir. Eğitim ise bu kısıtlandırılmış kavram karşısında daha genel bir anlam içerir ve insanın tüm ömrü boyunca kazanması gereken kişiliğini oluşturması için gereklidir.

Eğitimin temelleri ilk olarak ailede oluşturulur ve bundan sonra her bağlamda görülecek eğitim kişinin zihninde bu temele göre şekillenir. Eğitimin ne zaman başladığı konusu ise kişinin doğumuyla başladığını söylemiştik. Buna bir bebeğin annesinin sesini tanıması da örnek gösterilebilir

Aile içerisinde atılan eğitim temelini tamamlayacak bir çevre olarak okul en başta gelir. Ailede alınan eğitim okul sayesinde geliştirilir ve bir düzene girer. Bireyin kendi yaşantılarıyla birlikte aldığı bir eğitim, gelecekte sahip olacağı karakterin bir ön izlenimini sunar. Daha sonra okul dışında bireyin sokakta, parkta, kütüphanede ve sayılabilecek tüm bağlamlarda aldığı eğitim, ömrünün sonuna kadar devam edecektir.

3. DİN EĞİTİMİ

Din eğitimi nedir sorusuna cevap verebilmek için öncelikle din ve eğitim kavramlarını açıklamamız gerekmektedir. Eğitim kavramını açıklamıştık din kavramında baktığımız zaman;

Din kavramına bütün özelliklerini kapsayacak bir açıklama şu zamana kadar yapılamamıştır. Ancak Özetleyecek olursak Allah tarafından peygamberlere iletilen vahyin insanlara ulaşmasıyla, insanlar doğruyu ve yanlış, iyiyi ve kötüyü, kendi yaratılış gayesini, dünya ve ahiret mutluluğuna ulaşan yolun adresini öğrenir. Bu şekilde kurulan, yaratıcı ve kul arasındaki iletişime ise din denilmektedir (Bilgin, 2001: 7).

İnsan, fitratı nedeniyle doğuştan din sahibidir. Çocukluğundan itibaren bu dünyaya neden geldiğini, kendisini kimin yarattığını merak eder ve bu konularla ilgili sorular sorar. Doğru şekilde yönlendirilen insan, bu soruların cevabını bulur ve doğru yola ulaşır. İşte bu kısımda da eğitim devreye girer. Her ne kadar insanın fitratında bir yaratıcı inancı ve evrende bir yaratıcının varlığıyla ilgili sonsuz kanıtlar bulunsun da, zamanla insan yanlış müdahale ve yönlendirme nedeniyle sorduğu sorulara yanlış cevaplar vererek doğru yoldan uzaklaşır (Bilgin, 2001: 7-9).

Din eğitiminin ne olduğu sorusunu yanıtlamak için ihtiyacımız olan bir diğer kavram da eğitimidir. Eğitimin, belli bir konuda kişiyi terbiye etmek olduğunu söylemiştik. Aynı zamanda eğitimin temelini daha sonra alacağı eğitimin de şeklini oluşturacağını söylemiştik. Allah inancı insanın fitratında bulunsun da, terbiye edilerek ulaşacağı karakter tümüyle fitratından gelmez. Bu da eğitimde oldukça ince ve titiz çalışılması gerektiğini göstermektedir.

Bu açıklamalar sonucunda, din eğitiminin insanın dünya ve ahiret mutluluğuna ulaşması için belirli bir terbiye sürecinden geçmesi olduğunu söyleyebiliriz. Ayrıca din eğitimi konusunda insanın mutlak doğruya ulaşmasının ancak doğru bir eğitimle mümkün olduğunu da görebiliriz. İnsanların buldukları çevre, kültür ve yaşam koşullarına bağlı olarak karakteristik özellik değiştirdiği bilimsel çalışmalarla açıklanmıştır.

4.ESTETİK

Estetik kavramını günümüze kadar birçok düşünür tarafından farklı tanımlandığı gibi her bir düşünür ve estetiği değişik açılardan bakıp ele almışlardır. Estetiğin isim babası olarak Baumgarten bilinmektedir. Baumgarten bu yana her geçen gün estetik kavramı gelişmekte ve bu bakış açılarına yenileri eklenmektedir.

4.1. Estetiğin Tanımı

Yukarıda da belirttiğimiz üzere estetiğin düşünürler estetiğe farklı bakış açıları katmış ve birçok tanım ortaya koymuşlardır bunlardan bazıları şunlardır;

- * Estetik, güzel üzerine düşünmedir (Tunalı, 2010: 13).
- * Estetik, güzel ve güzel sanatlarını inceleyen bilim dalıdır (Bozkurt, 2000: 33).
- * Estetik, doğada ve sanatta güzelliğin bilimidir (Doğan, 2008: 7).
- * Estetik, güzelliği ve güzelliğin insan ve yaratılanlar üzerindeki etkilerini konu olarak inceleyen felsefe koludur (Ayverdi, 2006: 882).
- * Estetik, doğada var olan güzelliğin kavranışı ve sanatta güzel olanın temel ve yasalarını kapsayan bilgidir (Doğan, 2008: 7).
- * Estetik, insana haz veren hoş diye tabir ettiğimiz duyguların inceleyen bilimdir (Arslan, 2002: 199).
- * Estetik, güzelliğin sorularını araştıran niçin güzel? Sorusunu cevaplayan bilimdir (Işık, 2013: 30).
- * Estetik, sanat eserini sanat eserleriyle ilişkili olarak tabiatı, sanat eserlerinin değerlendirilmesi ve bu doğrultuda eleştirilmesi, haz ve hazz'ın alt dallarını; sanat tarihi, sosyoloji gibi bilimlerin felsefik ve psikolojik teoriler toplamıdır (Ayvazoğlu, 2008: 316).
- * Estetik, diğer bir ifadeyle güzellik insanın duygular üzerindeki etkileridir (Demir, 2015: 109).
- * Estetik, ne sanat tarihidir nede sanat felsefesidir o bunlardan daha da özele girer asıl olan estetik yalnızca güzelin bilimidir (Aykut, 2012:31).
- * Estetik, güzelliğin bilgisi güzelin özne tarafından kavranılıp yaşanmasıdır (Demir, 2015: 23).

4.2. Estetiğin Konusu

Estetiğin temel soruları

- * Güzellik nedir?
- * Güzel olarak nitelendirdiğimiz şeyi güzel yapan faktörler nelerdir?
- * Güzellik onu algılayan önceden bağımsız mıdır?

Estetiğin asıl konusu güzelliktir. O güzel olanın bilimidir. Güzellik fitri bir duygudur birçok filozofa göre güzellik bizim doğamızı yerleştirilmemiş olsaydı yani biz güzelliği algılayamasaydık bir şeyin güzel olup olmadığını bilemezdik. Güzel olmak; faydalı olmak, iyi olmak, işlevsel olmak ve hakikat olmak anlamlarına gelmektedir.

Estetiğin konusu kapsamında temel kavramlar;

1. Estetik özne: Estetik bir objeyi algılayan, onu kavrayan, ondan hoşlanan, güzellik bilinci ve hayal gücü olan varlıktır (Demir, 2015: 25).
2. Estetik haz: Estetik öznenin estetik bir nesneye duyduğu heyecan veya histir.
3. Estetik nesne: Güzel olan her varlık estetik nesnedir.

4. Estetik duygu: Nesne veya olayları ahlaki ve estetik yönden duyma ve değerlendirme yetisidir. Bağlılık, yönelme, şaşma, hayran kalma, haz duyma veya acı duyma hisleridir. Bazı nesne, olay, davranım ya da kişilerin kişinin iç dünyasında uyandırdığı estetik izlenimlerdir (Demir, 2015: 27).
5. Estetik yargı: Sanat eserleri karşısında haz duyma veya duymaması, beğenme veya beğenmemesine dayanan hükümlerdir (Ergün, 2012: 8).
6. Estetik beğeni: Güzel ile çirkini ayırt edebilme yeteneğidir. Birey bu yeteneğini toplumsal yaşama içerisinde edinir. Toplumdan topluma bu beğeni değişkenlik gösterebilir (Hançerlioğlu, 1976: 82).
7. Estetik algı: Estetik ir nesneye duyular yordamıyla o şeyin güzelliğinin farkına varabilmedir. Estetik algı bilinçli bir şekilde farkına varabilmedir. Estetik olayları algılayabilme estetik yargının oluşabilmesinin temelidir (Demir, 2015: 29).
8. Estetik tavır: Öznenin estetik bir nesneye karşı olan durum hal ve vaziyetine denir.
9. Estetik değer: Estetik nesnelere özelliklerini bireyin beğenmesi ve o nesnelere önemini belirtip ona biçtikleri kıymete denir.
10. Estetik kaygı: Beğenilerimizin üzerine duyduğumuz tedirginlik ve heyecanla karışık acı veren duygu değişkenlikleridir (Yeğen, 2013: 245).

5. ESTETİK VE EĞİTİM

Estetik eğitim denince akla ilk gelen üniversite bünyesinde felsefe disiplini içerisinde sanat ve kültür felsefesi eğitimidir.

Estetik eğitim;

1. Çevrenin gündelik yaşamını ve insan ilişkilerinin insanı esinlendiren insana heyecan veren özelliklerine duyarlı kılmak için,
2. Kişilerin kendilerini daha iyi tanıyabilme ve kendileriyle daha barışık olmalarına kendilerini daha iyi tanıyıp tanıtmalarına böylece daha yaratıcı olmaları için,
3. Estetik değerlere sahip olmayan bir toplum yeterince insanlaşmamış demektir. Estetik yaklaşımlar insanların yaşam şekillerinin oluşması için gereklidir.

6. İSLAM VE ESTETİK

Her dinin dünya görüşlerinin, inanç sistemlerinin, ibadet anlayışlarının, felsefi yaklaşımlarının estetik anlayışları ve güzellik tasavvurları vardır. Dinin güzellik anlayışı sonradan değildir aksine İslam'ın özünde vardır.

6.1. İslam Düşünce Tarihinde Estetik

İslam filozofları estetik denilince sadece güzeli ele almamıştır bunun yanında iyiyi, kötüyü, çirkini, faydalı yahut zararlı gibi birçok konuyu estetik adı altında ele almışlardır. Orta çağın İslam âlimleri arasında olan Farabi evvel'in sahip olduğu güzellik ve diğer var olan şeylerin güzellikleri arasında karşılaştırma yapıştır. Evvelin güzelliği onun en güzel varlık olmasıyla ilgilidir bu güzellik onun zatındandır. Diğer var olanlarda güzeldir ancak onlarda güzelliklerinin evvelden yani ilk olandan almışlardır. Şu durumda evvelin güzelliğiyle diğer eşyaların güzellikleri kıyaslanamaz, sonradan edinilen güzellikler hep eksik ve kusurludur (Mutluel & Çiftçi, 2013: 71).

İbn Hazm'a göre güzellik duyu ve deneyimin konusudur. Ona göre güzellik ruhsal etkilerle işinin dünyaya bakışının gelişmesini sağlar. Allah her şeyin yaratıcısıdır ve onun yarattığı her şeyde kendi özü itibariyle güzeldir. Gazali'ye göre güzelliği zatından olan tek varlık Yaradandır ve onun güzelliği asıl güzelliştir. Güzelliği kavrayabilen herkes onu sevebilir. Ona göre güzellik sadece göze hitap eden değil aksine asıl güzellik görünmeyen güzelliştir. Bu görünmeyen güzellik gönül güzelliğidir. Gözle görülen güzellik zamanla kaybolur değişip çirkinleşebilir ancak gönül güzelliği diri tutuldukça daha da güzelleşir onun savaşı dış güzellik gibi zamanla değildir o asıl olan güzelliştir ve onu zaman eskitmez kirletemezdir. İmam Gazali sevgiyi güzellik üstüne kurmuştur. Güzellik, güzellik olduğu için haz verir haz verilen de sevilir. Ona göre güzelliği duyulan ilgi sadece cinsi, bedeni veya maddi şeylerden kaynaklanmadığını bunun aksine güzellikte hissedilen şeyin başka bir haz olduğunu ve bundan ötürü sevildiğini vurgulamıştır. İmam Gazali estetikle ahlak arasında mahiyet birliği olduğu düşüncesinde olup estetik ve ahlakı ilişkilendirir. Bu iki kavramın kusursuz olmadığını ve kusursuz olan tek varlığın "mutlak güzel" olarak vasıflandırdığı sadece Allah'tır. Ve bütün güzelliklerin ondan geldiğini savunmuştur.

İbn Rüşd'e göre estetik tertip, nizam kavramlarıyla ilişkilidir. Ona göre âlem bir eserdir ve onun her bir parçasının nizam ve tertip üzerine kurulmuş olmasıdır (Taşkent, 2013: 30). Mevlana'ya göre güzellik fitridir. Ona göre insanoğlu fitraten güzelliği ve güzeli sever ve onu ister. Bu güzelliğin maddi ya da manevi olması fark etmez her iki şekildeki güzellikte insanı cezp eder ve arzu ettirir.

İslam filozofları asıl olan güzelliğin Yaradan'a ait olduğunu ve onun güzelliğinden kâinat'ın güzelleştiğini kabul buyurmuşlardır. Allah'ın güzelliğinin en üst zirvede olduğunu ve kâinatta ki güzelliğin uyum, nizam ve tertibin Allah'ın varlığının ve güzelliğinin işareti olduğunu yorumlamışlardır. Onlara göre estetik konusu ahlak, varlık, âlem, yaratılış, iyilik, güzellik, çirkinlik, kötülük kavramlarını içine alıyor. Batı dünyası düşünürleriyle kıyasladığımızda onlardan farklı olarak İslam filozofları estetiği maddi gerçekliğin ötesinde onu aşkın manevi boyutuyla ilgilenirler onlara göre maddi boyut zamanla değişir çirkinleşebilir fakat manevi boyut kişinin elindedir ve o istemediği sürece güzellik de eksilme olmaz akside artabilir.

6.2. Türk İslam Düşüncesinde Estetik

Türk İslam düşüncesinin ana kaynağı olan Kur'an-ı Kerimde Allah'ın yarattıklarının estetik bir biçimde yaratıldığından bahsetmektedir. "Muhakkak sizi en güzel şekilde yarattık..." (Teğabun,64/3) ayetiyle insanoğlunun öncelikle kendi güzelliği vurgulanıyor. Hadislere de baktığımız zaman güzellikle ilgili birçok hadis-i şerif karşımıza çıkmaktadır İbadetlerin güzelliğinden, yemenin içmenin güzelliğinden, giyinip kuşanmanın güzelliğinden konuşmanın güzelliğinden, davranışların güzelliğinden, kişilerin birbirleriyle münasebetlerine varıncaya kadar hep güzel olanı tavsiye etmiştir. Bunlardan biri Allah güzeldir ve güzelliği sever. Şu durumda ayet ve hadislere konu olan güzelliklerin kaynağı Allah'tır.

Türk İslam düşüncesinde iki türlü güzellik vardır:

- 1.Varlığı kendi zatında olanın güzelliği
- 2.Varlığı kendi zatında olmayanın güzelliği

‘‘Birincinin varlığı varlıkların en üstünü olduğu için onun güzelliği de bütün güzelliğe sahip olanların güzelliğinin en üstünü olur. Böylece onun güzellik ve ihtişamı kendi özü ve cevheriyedir.’’ der Farabi (Farabi, 1990: 12).

Sufi ekole göre tanrı mutlak güzeldir. Bütün kâinat güzelliklerini ondan almışlardır. Varlıktaki güzellik ilahi güzelliğin yansımasıdır. Varlıkların güzellik dereceleri ise ilahi güzellikten aldıkları pay kadardır. Bundan dolayıdır ki kâinat onun güzelliğiyle güzeldir.

Türk İslam düşüncesinde estetik dediğimizde ilk akla gelen elbette ki Mevlana’dır. Ona göre güzellik fitridir. İnsanoğlu fitraten güzeli arar ve ona meyillidir. Ona göre maddi ya da manevi olsun insanoğlu her daim çirkinliklerden kaçmıştır. Mevlana’ya göre asıl güzel Allah’tır ve eşyadaki güzellikler Yaradan’ın güzelliğinin eşyaya yansımasıdır. Gönül gözü açık olanlar bu yansımayı görebilirler. Ve bu sayede Allah’a olan sevgileri artar ve aşka dönüşür (Yakıt, 1997: 65-67).

6.3. Ayetler Işığında Estetik

Kur’an-ı Kerim’in nazil olmaya başlamasından sonra Sahabeler ilahi tarifler kâinatı anlamaya çalışmanın yanında zevklerini arızalardan çirkinliklerden uzak tutup maneviyatlarını güzelleştirmeye çalışıyorlardı ve bu sayede kâinattaki güzellikleri tüm renkleriyle görebiliyorlardı.

Kur’an-ı Kerim’in birçok ayetinde güzellik, süs, sevmek, iyi, doğru, hoş ve benzeri kavramlar yer almıştır ve insan benliğinde var olan insana hoş gelen sevgi kavramından çokça ayetlerde yer vermiştir. Yüce Allah ayetlerinde selam vermenin güzelliğinden, güzel işlerde bulunmaktan bahsetmektedir. Kur’an-ı Kerimde ki kıssaların en güzel kıssalar olduğunu yine Kur’an-ı Kerimden ayetler ile bize bildirmektedir. Kur’an-ı Kerimde Allah, yaratanların en güzeli olarak tanıtılmaktadır (Muminun,23/14). Estetik ile yorumlarda bulunan felsefeciler güzelliğin aslı kökünün Allah olduğunu ifade etmişlerdir. Ayetlerde güzellik çoğunlukla hasen kelimesiyle ifade edilmiştir. Bu kelime Kur’an-ı Kerimde 194 farklı yerde geçmiştir (Abdülbaki, 2009: 202). Kur’an-ı Kerimde bahsedilen estetik mefhumu insanoğlunun sadece dünya değil ahret hayatını da içine almaktadır. Ayetlerde bulunan yiyecek ve içeceklerdeki güzellik, çevrede bulunan varlıkların hoş kokuları bunlar insanın iç dünyalarına da etki eder. Her güzellikteki estetik, ahengi ile kendini gösterir. Kâinatta ahenk ile yaratılmıştır. Bu açıklamaları bulduktan sonra güzellikle ilgili birçok ayet bulunmaktadır fakat biz bunların hepsine burada yer veremeyeceğiz konumuzla ilgili olanlardan bir kısmını sıralayalım:

Ey Muhammed dinleyip de sözün en güzeline uyan kullarımı müjdele. İşte Allah’ın doğru yola ilettiği kimseler onlardır (Zümer, 39/18).

İnsanları Allah’a çağıran, iyi iş yapan ve ben müslüman’ım diyenden kimin sözü daha güzeldir? (Fussilet, 41/33).

Onların vazifesi itaat ve güzel sözdür. İş ciddiye bindiği zaman Allah’a sadakat göstereceklerdir, elbette kendileri için daha hayırlı olurdu (Muhammed, 47/21).

Muhakkak ki Allah, adaleti, iyiliği, akrabaya yardım etmeyi emreder, çirkin işleri fenalık ve azgınlığı da yasaklar. O düşünüp tutasınız diye size öğüt veriyor (Nahl, 16/90).

Allah size imanı sevdirdi ve onu gönüllerinize güzel gösterdi (Hucurat, 49/7).

Bir selam ile selamlandığınız zaman siz de ondan daha güzeli ile selamlayın; yahut aynı şekilde karşılık verin. Şüphesiz Allah her şeyin hesabını arayandır (Nisa, 4/86).

Sonra nutfeyi alaka(aşılanmış yumurta) yaptık. Peşinden, alakayı, bir parçacık et haline soktuk; bu bir parçacık eti kemiklere(iskelete) çevirdik; bu kemikleri etle kapladık. Sonra onu başka bir yaratışla insan haline getirdik. Yapıp yaratanların en güzeli olan Allah pek yücedir (Mü'minun, 23/14).

Ey Ademoğulları Her mescide gidişinizde güzel giyisilerinizi giyin ve yiyecekler, fakat israf etmeyin, çünkü Allah israf edenleri sevmez. Deki: Allah'ın kulları için yarattığı süsü ve temiz rızıkları kim haram kıldı? De ki: Onlar dünya hayatında, özellikle kıyamet gününde müminlerindir. İşte bilen bir topluluk için ayetleri böyle açıklıyoruz (Araf, 7/31-32).

Ey Ademoğulları! Size ayıp yerlerini öğretecek giyisi, süslenecek elbise yarattık. Takva elbisesi... İşte o daha hayırlıdır. Bunlar Allah'ın ayetlerindedir. Belki düşünüp öğüt alırlar diye onları indirdi (Araf, 7/26).

Biz inanlardan kimlerin iyi iş yaptıklarını görmek için yeryüzünde olan her şeyi onu güzelleştirmek için bir süs olarak var ettik (Kehf, 18/7).

Allah yarattığı her şeyi güzel yaptı (Secde, 32/7).

Biz, yakın göğü bir süsle, yıldızlarla süsledik (Saffat, 37/6).

7. RESULULLAH'IN (S.A.V.) HADİSLERİNDE ESTETİK

Her insanda güzel ve güzelliğe karşı meyil vardır ancak kendi güzel olan Hz. Peygamber'in güzel olana meyli bir başkadır. Ona güzel olan, iyi olan ve doğru olan şeyler ayrıca sevdirmişdir. O (s.a.v.) hayatının her alanında güzel ve güzellikleri kendisine şiar edinmiştir. Ve bu güzellikleri inancına, düşüncesine, hal ve hareketlerine, oturuş kalkışına hakin kılmıştır. Kısacası güzel olanı hayat felsefesi edinmiştir ve her konumda bu doğrultuda hayatına yön vermiştir.

7.1. Hz.Peygamber'in Hayatında Estetiğin ve Güzelliğin Yeri

Estetik ve güzellik kavramları İslam yazılı kültüründe Hz. Muhammed'e (s.a.v.) ait hemen hemen hiç bilgi yoktur. Türk tasavvuf kültüründe adı güzel, kendi güzel ya da güzellikle ilgili birçok hadis bulunmasının yanında Hz. Muhammed'in (s.a.v.) estetik yönüne ait geniş çaplı bilimsel çalışmalar bulunmamaktadır.

Hz. Peygamber'in (s.a.v.) hayatına baktığımız zaman her zaman güzeli tavsiye etmiş ve güzel olanı tercih edilmesini öğütlemiştir. Allah güzeldir güzellikleri sever. Böyle bir Allah'ın yarattığı resulü de güzeldir ve güzellikleri sever. Bu konuya bilimsel bir örnek verecek olursak ay ışığını güneşten alması gibi peygamberde güzellik hissiyatını Allah'tan almıştır. Allah Resulü Yüce Yaradan'ın ahlakıyla ahlaklanmıştır. İnsanın yaratılış gayesine baktığımız zaman Allah'ın meleklerle cevabını dile getiren ifade Tin süresi 4-5. ayetlerde İnsan'ı en güzelsin mükemmel şekilde yarattığını buyurmuştur. İnsan'ın yaratılış gayelerinden biri olan ahsen-i takvimdir. Kur'an-ı Kerim'de geçen Ahsen'i takvim'i tüm meal ve tefsir kitapları güzellik ve mükemmellik olarak ele almışlardır. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) estetik duygusu çok gelişmiştir bunun sebebi ise onun hem beşer hem de peygamber olmasıdır. Estetiğin, duygu ve davranışların yumuşaması, insanların gönüllerini kazanılması, iletmeleri gereken mesaj'ın doğru ve anlaşılır bir şekilde ulaştırabilmeleri açısından önemli bir yere

sahiptir.

H.z. Muhammed'in (s.a.v.) estetik'e (güzellik) yönelmesinin temellerini şu şekilde sıralayabiliriz:

- 1.Allah'ın güzellikle ilgili sıfatlarının İnsan'ı bilhassa Allah'ın elçisine tecelli etmesidir.
- 2.İnsanın yaratılış gayelerinden olan Allah'ın "Hayy" ismine uygun olarak sevgi, güzellik ve bilgiye dayanması ve bu temeller üzerine yaratılmış olmasıdır.
3. Estetik yani güzellik duygusu insan verilmiş fitri bir özelliktir. Bu özellik insanda fitratın var olmaktadır.

H.z. Muhammed'in (s.a.v.) günlük hayatta sergilediği estetik hususlara ana hatlarıyla en çok dikkat çekenler ve bilinenlere bakacağız; H.z. Muhammed (s.a.v.) dünyada güzel koku, kadın ve gözümün nuru namazın kendisine sevdirdiğini buyurmuştur. Güzel kokuyu sevdiği birçok hadisi şerifte karşımıza çıkmaktadır. Allah Resulü bu hadis-i şerifin de ilk olarak beşeri güzelliklerden bahsedip ardından namazdan bahsetmesi ve namaza diğerlerinden farklı olarak gözümün nüfusunda hitap etmesi beşeri güzellikten ilahi güzelliğe yükselişini estetik bir ifadeyle bize göstermektedir.

H.z. Muhammed'in (s.a.v.) giyimi, kuşamı, konuşması, yemek yeme ve su içmesi, oturuşu, yürüyüşü, şakalaşması, şakalaşması, duaları, gülüş ve ağlayışı, şemalindeki estetik boyutu onun nasıl estetik anlayışta olduğunu göstergesidir. Giyim kuşam'a oldukça önem vermiştir ve bununla ilgili birçok hadisi bulunmaktadır. Allah'ın size verdiği nimetleri üzerlerinizde gösteriniz buyurmuştur. Bunun yanı sıra Temizlik imandandır. Müslümanlar saçlarını tarasınlar ve sakalı olanlar sakalı olanlar sakallarını temiz tutsunlar demiştir (Çam, 2001: 26-38). Bir defasında H.z. Muhammed (s.a.v.) cenazede hazır bulunmuştur. Sahabe cenazenin içini düzeltirken küçük Bir çirkinlik efendimizin gözüne çarpmıştır. Ve bunun hemen düzeltilmesini emretmiştir. Orada bulunanlardan biri Bu çirkinliğin ölüye zararının olup olmadığını efendimize sorar. Bunun üzerine H.z. Muhammed (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: Bu tür şeylerin ölümlere ne zararı ne demek faydası dokunur bu çirkinliği düzeltmemizdeki amaç yaşayanların gözlerini rahatsız etmemek içindir. H.z. Muhammed'in (s.a.v.) buradaki hassasiyeti insanların gözleriyle gördüklerinin güzelliğine ve estetik unsura ne kadar önem verdiğinin bir göstergesidir (Turgay, 2014: 11).

H.z. Muhammed (s.a.v.) ben güzel ahlakı tamamlamak için gönderildim sözünden de yola çıkarak her şeyde olduğu gibi estetik ve güzellik konularında da onu örnek almamız gerekir.

7.2. Estetik Yetkinlik Açısından H.z.Peygamber'in Şemali

Yetkinlik İslam felsefesi alanında önemli bir kavramdır. İslam filozoflarına göre bir insanın yetkin olabilmesi için düşünme özelliğine sahip olabilmelerinin yanında ahlaki erdemlere sahip olması gerekir. Bu özellikler insanda ne kadar çok bulunursa o kadar yetkinlik açısından üst seviyelere çıkar. Estetik yetkinlik olarak baktığımızda varlığın kendi cinsine uygunluğunun yanı sıra aynı zamanda o varlığın tüm özelliklerini de kendisinde barındırması gerekmektedir. Kişinin kendi özelliklerinden farklı olarak davranması çirkinlik olarak vasıflandırılır. İnsanda bulunması gereken güzel ve iyiliklerin eksik olması estetik yetkinlikten uzaklaşmış ve çirkinlik olarak ortaya çıkmış olur (Tunalı, 2010: 204).

Yetkinlik denince kişinin fiziki yetkinliğinden ziyade akli yetkinliğinden söz etmek gerekir. Farabiye göre her insanda bulunan potansiyel bulunan akıl yetkinlik açısından

en alt derecede bulunan akıl çeşitidir. Farabi'ye göre ikinci derece olarak kabul ettiği akıl akl bi'l-melekedir yani meleke halı deki akıldır. Bu akıl insanda güç halinde bulunan aklın aktif hale geçmesidir. İnsan için diğer bir yetkinlik alanı ise pratik yetkinliktir. Bu yetkinlik ahlaki yetkinliktir. Bunun gerçekleşmesi Erdemler sayesinde olacaktır.

Hz. Peygamber'in (s.a.v.) yetkinliğine baktığımız zaman fiziki olarak üstünlüğünün yanında ahlaki olarak da üstündür. Peygamberler görevleri gereği Allah'ın mesajını bildireceklerinden bunu insanların kabullenebilmesi için ve Hz. Peygamberin düşmanları tarafından küçük düşürülmemesi için peygamberin üstün yetkinliklerinin olması gereklidir. Hz. Peygamberin (s.a.v.) iki ana yetkinliği vardır bunlar; fiziksel yetkinlik ve davranışsal yetkinliktir. Estetik yetkinlik olarak ele alacağımız kısım davranışsal yetkinliktir. Davranışsal yetkinlikleri şu şekilde sıralayabiliriz; Lider oluşu, insanları motive edişi, muhataplarını etkilemesi, verdiği kararların arkasında durması, sosyal oluşu, vizyon sahibi oluşu, güvenilir oluşu, öz güvenilir oluşu, kendini kontrol edebilmesi, sözlerinin açık ve anlaşılır olması, görev verdiği insanlara güven duyması, zamanı gerektiği gibi israf etmeden kullanabilmesi, empati yapabilmesi, muhataplarına hak ettikleri değeri verip onları gerektiği ölçülerde dinlemesi, problemleri çözebilmesi bu özelliklere sahip olması verilen görevi hakkıyla yerine getirdiğini bize göstermektedir. Ancak Hz.Peygamber'in (s.a.v.) asıl yetkinliği peygamber oluşundandır. Bu saydıklarımız onun insanlara örnek olması içindir (Mutluel & Çiftçi, 2013: 1058).

Bir kişiyi etkileyebilmek için ilk olarak fiziki yetkinlik gereklidir. Hz.Peygamber de (s.a.v.) bu yetkinlik sayesinde muhataplarının ilk etapta etkilemiştir. Hz.Peygamber'e (s.a.v.) ait herhangi bir fotoğraf yahut resim bulunmamaktadır fakat biz onu hadis kitaplarından anlatılanlar doğrultusunda bilmekteyiz. Biz hadis kitaplarından öğrendiğimiz kadarıyla Hz.Peygamber (s.a.v.) orta boylu, siyah saçlı saçları omuzlarına kadar inen, beyaz tenli, siyah gözlü, kirpikleri uzun idi. Bu tarife baktığımızda onun güzel olduğunu kolayca anlayabiliyoruz. Sahabenin naklettiğine göre Hz.Peygamber (s.a.v.) yüzce insanların en güzeli, ahlakça en iyisiydi (Buhari, 1981: 165).

Hz.Peygamber (s.a.v.) yemeklerden önce ve sonrasında ellerini yıkardı. Yemeği yer sofrasında yerd. Yemeğe başlamadan önce besleme çekmeyi ihmal etmez ve su içerken iki ya da üç nefeste içerdi. Cemaate gelecek kişilerin kötü koku yayacak yiyecekleri tüketmemesini soğan ve sarımsak yememesini öğütlemiştir. Her daim yemeğini paylaşmış ve ikramsız sofranın bereketsiz olduğunu buyurmuştur.

Hz. Peygamber (s.a.v.) İnsanlarla konuşmalarında dikkat eder tane tane konuşurdu. Kişinin konuştuğu şeyleri düşünüp konuşması gerektiğini lüzumsuz yere konuşmaması gerektiğini öğütlemiştir. " *Allah'a ve ahret gününe inanan, ya hayır söylesin yahut sussun!* " (Buhari, 1981: 184). Diye buyurarak Müslümanların lüzumsuz konuşmalarını engellemeye çalışıp onlara öğütler vermiştir.

Hz.Peygamber (s.a.v.) çok mütevazı bir insandı. Mütevazı de bir hayat yaşardı. Hiçbir zaman dünya malını istemezdi ve lüks içerisine girmezdi. Elinde olanı hep başkalarıyla paylaşırdı. Bir defasında Hz. Ömer (r.a) efendimizin bulunduğu odaya girer ve efendimizin odasının bir köşesinde işlenmiş bir deri diğer köşesinde ise birkaç avuç arpa bulunan küçük bir torba vardı. Bu tablo karşısında ağlamaya başlayan Hz. Ömer'in (r.a) hıçkırıkları Hz. Peygamberi (s.a.v.) uyandırdı. Kalkınca üzerine yattığı hasırın

sırtında iz yaptığı ve kan oturduğunu gören Hz.Ömer (r.a) ağlamaya devam eder. Hz. Peygamber (s.a.v.) hayretle sorar : “ Ey hattabınoğlu niçin ağlıyorsun?” Hz.Ömer (r.a.) cevaplar: “Ey Allah’ın elçisi! İranlılar imparatorlarını saraylarda yaşatırken, Bizanslılar kayserlerini lüks ve ihtişama boğmuşken sen ki Allah’ın elçisisin,... İzin versen de bizde seni...” Maksat anlaşılmasıdır. Bunun üzerine Allah’ın elçisi gelecekteki halifesinin sözünü hüznü bir tebessüm tatlı bir el işaretleriyle keser ve “ Bu dünya hayatı sadece bir eğlence ve oyundan ibarettir. Ahiret yurduna gelince, işte asıl hayat odur. Keşke bilmiş olsalardı.” (Ankebut,29/64). Ayetini okuduktan sonra ekler: “ İstemez misin ya Ömer dünya onların ahret bizim olsun (Kandehlevi, 2011: 2/412). Hadis-i Şeriften de anlaşılacağı üzere efendimiz lüks hayatı tercih etmemiş ve mütevazı bir hayat sürmüştür.

Hız Peygamber (s.a.v.) çevresiyle sürekli şakalaşır fakat şakalarında karşı tarafın onur ve haysiyetlerini incitecek tavırlar ve sözler sergilemezdi. Bir defasında Hz. Ebubekir (r.a) ile hurma yerlermiş Hz. Ebubekir (r.a.) yediği hurmaları efendimizin önüne ona fark ettirmeden dizmiş sonrasında Ey Allah’ın resulü ne çok açmışsınız bakın önünüze ne kadar da çok hurma çekirdeği var demiş. Efendimiz Hz. Ebubekir’e (r.a.) tebessüm ederek ya Ebubekir sen benden daha çok açmışsın ki çekirdeklerini de beraberinde yemişsin diye buyurmuştur.

Hız. Ebubekir (r.a.) ile yaptığı diyalogundan da anladığımız üzere Hz. Peygamber (s.a.v.) abartılı gülmez genelde tebessüm ederdi. Ve tebessüm edip insanlara güler yüzlü davranmanın sadaka olduğunu da buyurmuştur.

Hız. Peygamber (s.a.v.) hak ve adaleti her daim gözetmiştir. Ömrünün son dönemlerinde ashabıyla helalleşmesi bunun en açık göstergesidir. Fadl b. Abbas’ın rivayetine göre sahabenin huzuruna çıkarak: “ *İnsanlar! Belki aranızda benden hak iddasında bulunan kişiler çıkabilir. Kimin sırtına vurduysam, işte sırtım, gelsin vursun! Kime hakaret etmişsem ya da onurunu incitmişsem, işte şerefim, gelsin intikamını alsın. Kimin malını almışsam, işte malım, alsın ve benden itiraz gelecek diye asla çekinmesin, zira bu benim sünnetime sığmaz. Böylece Rabbimin huzuruna yüzüm ak olarak çıkabileceğim*” diyerek hassasiyetini sergilemiştir. O zaman cemaatten biri kalkıp kendisine üç dirhem borcu olduğunu ifade etmiş ve bu para ona ödenmiştir (Taberi, 1407: 2/128).

Hız. Peygamber (s.a.v.) her daim affedici ve öğütleyici taif halkı olsun sakifliler olsun hiç biri için beddua etmeyip her daim onların yaptıkları kötülük ve işkenceler karşısında Allah’tan onlar için hidayet dilemiştir. Müslümanlar için Hz. Peygamber (s.a.v.) estetik yetkinlik açısından bir modeldir. Hz. Peygamber’in (s.a.v.) yaşantısına baktığımızda her biri örnek almak için Hz. Peygamber’in (s.a.v.) yaşamında tüm yönleriyle bulunmaktadır.

8. HZ.PEYGAMBER’İN EĞİTİMİNDE ESTETİK

İslam sanatı güzel ile gerçek arasında tam bir uyumun teminini hazırlar. Hz. Muhammed (s.a.v.) bir eğitmendir dar anlamda din eğitmenidir. Din çok hassas ve derindir bundan ötürü anlatımda sözcüklerin seçimlerine, kurulan cümlelere, hal ve hareketlere, jest ve mimiklere dikkat etmek gerekir. Din eğitiminde de kendine özgü metodları kullanılır. Bunların başında kuran-ı kerim gelmektedir. Efendimiz kendisine rehber olarak ayetleri almıştır. Hz. Muhammed (s.a.v.) hayatının her aşamasında insanlara dini anlatır ve onları etkileyebilmeye, onları sıkılamaya ve onların akıllarında yer edebilmesi için düzgün ve estetik bir sunumla olaylar karşısında tepkiler verirdi.

İnsanlarla tartışmaya girmeden sorunlar karşısında onlara doğru ve düzgün biçimde bilgiler verirdi. Hz. Muhammed'i (s.a.v.) dinleyen kişiler dini daha fazla benimser ve bağlanırdı buda onun anlatımının mükemmelliğinden kaynaklanırdı. Öyle ki gayrimüslim kişilerin bu estetik sunumdan etkilenip İslama girmesine sebep olmuştur. Çünkü sert bir üslupla dine davet edilseydi bilgilerden önce üsluptan kaybedilirdi. Şu durumda Hz. Muhammed İslam dininin ilk eğitmeni ve başöğretmenimizdir. Biz eğitimcilerin örnek alabileceği ilk insandır.

8.1. Üsve-i Hasene

Hz. Peygamber (s.a.v.) bizlere üsve-i hasenedir. Üsve-i hasene rehber güzel örnek demektir. Ahzab suresi'nin 21.ayetinde " Andolsun ki, sizin için Allah'ı ve ahiret gününü ümit eden ve Allah'ı çokça aman kimseler için, Allah'ın Resulünde güzel bir örnek vardır." buyurmaktadır. İnsanoğlu hedeflerine ulaşabilmek için kendilerine hoş gelen rehberler edinirler. Bu rehberlerin yollarından gidip onların söz ve davranışlarıyla hareket ederler. Müslümanların en büyük hedefi Allah'ın rızasını kazanabilmek, cehennem azabından uzak olmak, cennetin nimet ve güzelliklerinden faydalanmaktır. Bu hedefe ulaşmanın yolu ise ayette belirtildiği üzere Hz. Peygamberi (s.a.v.) örnek almaktır. Onun yolundan gitmektir. Onun hayatının her alanı müminlere örnek teşkil eder. Bu örnek eğitim olunca daha da önem kazanmaktadır. Çünkü Kur'an Kerimde onun görevlerini sayarken; davet, tebliğ, tesmiye, talim ve tebyin diyerek, Onun (s.a.v.) öğreticilik vasfına dikkat çekmiştir. Hz. Peygamber (s.a.v.) de ayetler ışığında gönderiliş gayesinin muallimlik olduğunu açıkça hadislerinde açıklamıştır. İbn Mace ve Darimi de geçen bir hadiste Hz. Muhammed şöyle buyurmuştur: "Ben sizlere muallim olarak gönderildim" (Mace, 1998: 17). Başka bir hadiste ise gönderiliş gayesini belirtmek adına; " Ben güzel ahlakı tamamlamak için gönderildim" buyurmaktadır (Avlu, 2000: 211). Hz. Peygamberin (s.a.v.) güzel ahlakı tamamlaması için gönderilmesi muallimlik vasfıyla sıkı sıkıya bağlıdır. Hayatında güzel ahlakı uygulayıp yaşayarak insanlara öğretecektir. Bir diğer hadisi şerifler ise şöyle buyurmuştur: "Allah beni zorlaştırıcı ve başkalarının yapmalarını istegidir değil, bir muallim ve kolaylaştırıcı olarak gönderdi" (Müslim/Talak, 1997: 29). Burada da yine açıkça muallimlik görevini vurgulamıştır. Ayetler ve hadislerle baktığımızda anlaşıldığı üzere Hz. Peygamber'in (s.a.v.) asıl görevi muallimlikti (Yıldırım, 2013: 10).

SONUÇ

Din eğitmeni, dini Kur'an Kerim ve Hadislere dayanarak dini konuları en doğru ve düzgün biçimde insanlara aktarmalıdır. Din çok derin ve hassastır. Ayette Allah şöyle buyuruyor O her şeyi belli bir ölçüye göre yarattı. Allah evreni öyle bir nizam içerisinde yaratmış ki bizi hayrete düşürüp düşündürüyor. Dini insanlara anlatırken onları sıkıkmama ve onların akıllarında yer edebilmesi için estetik bir sunumla aktarması gerekir. Onu dinleyen kişiler dini daha fazla benimsemeli ve bağlanmalı ya da gayrimüslim birinin bu estetiklikten etkilenip İslam'a girmesinde mümkündür. Bir diğer ayette de Rabbin yoluna güzel öğütü ve hikmetle davet et diye buyurmaktadır. Hz. Muhammed (s.a.v.) her şey de olduğu gibi muallimlik konusunda bize en güzel örnektir. Ve onun (s.a.v.) anlayışında Allah güzeldir ve güzeli sever sözü yer almaktadır. Hz. Muhammed (s.a.v.) hayatının her bir anında estetik ve güzelliği yansıtmıştır. Gerek bunu yaşantısıyla gerek sözleriyle ortaya koymuştur.

Hız Muhammed'in estetiği denilecek olursa sözün sonu olmaz araştırıp ortaya konulacak olsa o kadar çok şey ortaya çıkar ki... Bizim burada yazdıklarımız Hız Muhammed'in estetiğinin okyanusta damla misalidir. Böyle geniş bir konunun sadece bir kaç yönünü ortaya koymaya çalıştık. 23 yıllık bir nübüvvet döneminin her bir anı estetik her bir davranışı güzellik olan bir muallim'in hayatından sadece bir kaç kesitine yer verebildik. Son söz yine sözün Sultan'ın: "Ya öğrenen ol, ya öğretene ol, ya da onları sevenlerden ol; Ama sakın beşincisi olma. Yoksa helak olursun" (Taberani, 1997: 541).

KAYNAKÇA

- Abdülbaki, M. F. (2009). *el-Mu'cemul-Mufehreslielfazı'l Kur'ani'l-Kerim, Daru İhyai't-Sanat ve Estetik Kuramları*. Beyrut: Turasi'l-Arabi.
- Akyüz, H. (2016). *Nebevi öğretilerde estetik anlayış*. Ankara: Fecr.
- Arslan, A. (2002). *Felsefeye giriş*. Ankara: Vadi.
- Avlu, İ. (2000). *Keşfü'l-Hafa (Cilt III)*. Suriye: Matbaatil Alemiyye
- Aykut, A. (2012). *Sanat eğitiminde estetik*. İstanbul: Hayalperest.
- Ayvazoğlu, B. (2008). *Sanat ve estetik*. Ankara: DİB.
- Ayverdi, İ. (2006). *"Estetik" Asırlar boyu tarihi seyri içinde misali büyük Türkçe sözlük*. İstanbul: Kubbealtı.
- Bilgin, B. (2001). *Eğitim bilimi ve din eğitimi*. Ankara: Gün yayıncılık.
- Bozkurt, N. (2000). *Sanat ve estetik kuramları*. Bursa: Asya.
- Buhari, E. A. (1981). *Sahih*. İstanbul: Çağrı.
- Çam, N. (2001). *Hız Muhammed'in estetik dünyası ve bunun anlamı*. Isparta: S.D.Ü İlahiyat Fakültesi.
- Demir, Ö. (2015). *Din eğitiminde estetik*. Ankara: İlahiyat.
- Doğan, M. H. (2008). *100 Soruda estetik*. İstanbul: Gerçek.
- Ergün, M. (2012). *Sanat felsefesi*. A. Cevizi içinde, Felsefeye Giriş. İstanbul: Say.
- Farabi, E. N. (1990). *El-Medinetü'l-Fazıla*. (A. Arslan, Çev.) Ankara: Semih Ofset.
- Gözütok, Ş. (2016). *Hız Peygamber'in hadislerinde eğitim metodları (Buhari ve Müslim örneği)*. İstanbul: Ensar.
- Hançerlioğlu, O. (1976). *"Estetik beğeni" felsefe ansiklopedisi kavramlar ve akımlar*. İstanbul: Remzi.
- Işık, A. (2013). *Din ve Estetik Felsefi Bir İnceleme*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Kandehlevi, M. (2011). *Hayatüs-Sahabe (Cilt II)*. İstanbul: Huzur.
- Mace, İ. (1998). *Mukaddime*. İstanbul: Kahraman
- Malik, İ. (1994). *Muvatta*. İstanbul: Beyan.
- Mutluel, O., & Çiftçi, Ş. (2013). *Estetik yetkinlik açısından Hız Peygamberin şemali*. Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi.
- Müslim/Talak. (1977). *Sahihi Müslim*. İstanbul: Sönmez

Taberani. (1997). *El-mucemü's-sağir*.

Taberi. (1995). *Taberi tefsiri*. İstanbul: Milli gazete

Taşkent, A. (2013). *Güzel'in peşinde*. İstanbul: Klasik.

Tunalı, İ. (2010). *Estetik*. İstanbul: Remzi.

Turgay, N. (2014). *Kur'an ve sünnet açısından estetik*. Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi.

Yakıt, İ. (1998). "Mevlana'da Estetik" *Selçuk Üniversitesi 9.Milli Mevlana Kongresi*. Konya: Selçuk Üniversitesi Basımevi.

Yeğen, Ü. (2013). *Estetik ve çocuk edebiyatı ilişkisi*. Bartık Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, II.

Yıldırım, M. E. (2013). *Nebevi Eğitim modeli Dar'ul Erkam Vahyin iniş sürecinde şahsiyet eğitimi*. İstanbul: Siyer.